

Listina čebelarke družbe v Zgornji Lužici za Petra Pavla Glavarja v letu 1772

Andrej Šalehar, France Baraga in Janez Gregori

andrej.salehar@bf.uni-lj.si, france.baraga@gmail.com in

janez.gregori@gmail.com

V Glavarjevi knjižnici v Komendi je shranjen obsežen arhiv Glavarjevega beneficija, ki ga je uredil, popisal in objavil seznam Baraga (1998). O čebelarstvu je v arhivu več listin in 16 Glavarjevih pisem rejencu Jožefu Tomlju. V prvem fasciklu je pod zaporedno številko 26 listina o imenovanju Petra Pavla Glavarja za častnega člana čebelarke družbe v Zgornji Lužici (Oberlausitz), ki je bila izdana in podpisana 5. junija 1772.

Čebelarke družba v Zgornji Lužici

Družba je bila ustanovljena leta 1766. Naslednje leto je stalni tajnik družbe postal pastor Adam Gottlob Schirach (1724–1773), velik poznavalec čebel in čebelarstva. Družba je pod različnimi poimenovanji delovala verjetno do leta 1797. Leta 1767 je imela 99 rednih in 98 častnih članov. Njena publicistična dejavnost je bila bogata. Poleg drugih publikacij je v letih 1766–1771 izdajala čebelarški zbornik pod naslovom *Abhandlungen und Erfahrungen der oeconomimischen Bienengesellschaft in Oberlausitz* ter v nadaljevanju v letih 1773–1777 čebelarški zbornik *Gemeinnützige Arbeiten der Bienengesellschaft in Oberlausitz*. Publikacije (vse so dostopne tudi na spletu) so bile namenjene širjenju in napredku čebelarstva na Saškem. Za častna člana čebelarke družbe v Zgornji Lužici sta bila imenovana tudi Giovanni Antonio Scopoli – leta 1767 – in Peter Pavel Glavar – leta 1772.

Imenovanje Petra Pavla Glavarja za častnega člana

Zgornjelužiška čebelarke družba je leta 1772 Petra Pavla Glavarja imenovala za častnega člana:

b) Ehren-Mitglieder zur physikalischen Classe.

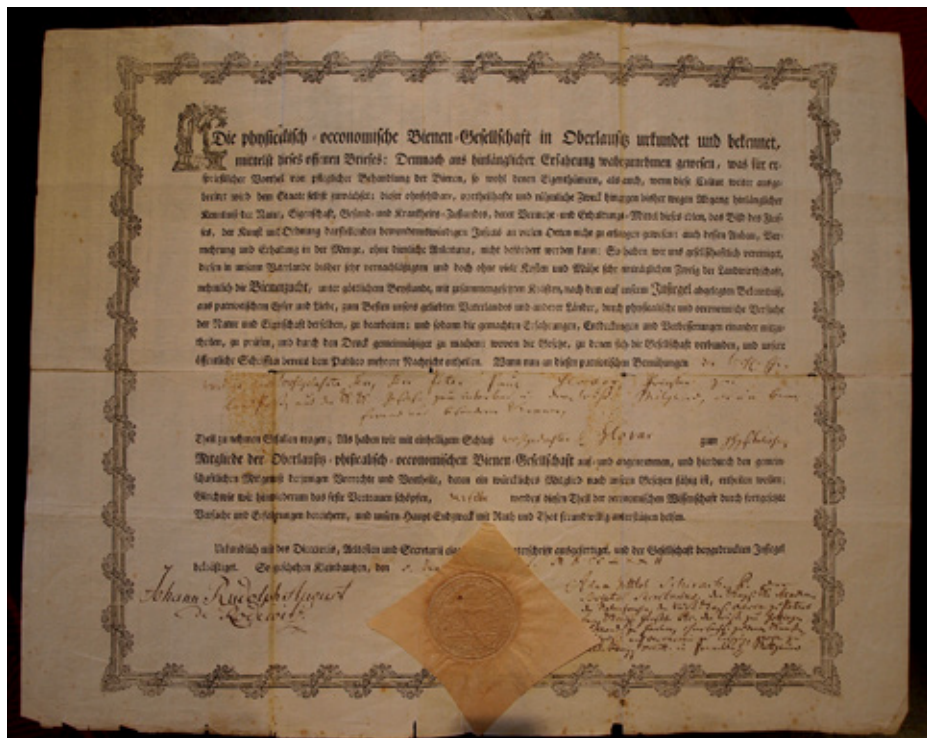
— Herr Peter Paul Glover, Priester zu Lands Preiß im Herzogthum Krain. 1772.

Gemeinnützige Arbeiten, 1773, str. XIV.

Listina čebelarke družbe za Petra Pavla Glavarja

Prevod (mag. France Baraga): S to javno listino Naravoslovno-gospodarsko čebelarke družba v Zgornji Lužici izpričuje in priznava naslednje: z zadostnimi izkušnjami je bilo mogoče ugotoviti, kakšno korist prinaša skrbno gojenje čebel njihovim lastnikom, in tudi, da bo ta dejavnost, če se bo dalje širila, velike koristi prinašala tudi državi. Tega nedvomno zelo koristnega in častnega namena pa doslej v mnogih krajih ni bilo mogoče doseči, in sicer zaradi pomanjkanja naravoslovnega znanja o naravi čebele, o njenem zdravju oziroma boleznih, o tem, kako se razmnožuje in ohranja ta žuželka, ki je tako čudovita predstavnica delavnosti, umetnosti in reda. Brez primernih navodil namreč ni mogoče pospeševati njenega gojenja, razmnoževanja in ohranjanja zaroda. Zato smo se združili v družbo v želji, da se lotimo čebelarstva, te veje kmetijskega gospodarstva, ki je bila doslej v naši domovini zelo zanemarjena, čeprav je lahko brez velikih stroškov in truda zelo donosna. Z Božjo pomočjo, z združenimi močmi v skladu z geslom, ki smo ga dali v naš pečat, iz domovinske gorečnosti in iz ljubezni v korist naše ljubljene domače dežele kakor tudi drugih dežel nameravamo z naravoslovnimi in gospodarskimi poizkusi naravo in lastnosti čebele na novo proučiti, pridobljene izkušnje, odkritja in izboljšave pa drug drugemu sporočiti, preizkušati in v splošno korist objavljati v tisku ter javnost obširneje obveščati o pravilih, ki se jih drži družba, kakor tudi o že izdanih publikacijah. Ker je torej prečastiti in nad vse učeni gospod Peter Pavel Glavar (Glovar), duhovnik v Lanšprežu itd. ter član Družbe za poljedelstvo in znanost kot prijatelj in poseben služabnik čebel sklenil sodelovati pri teh domoljubnih prizadevanjih, smo omenjenega gospoda Glavarja s soglasnim sklepom sprejeli za naravoslovnega člana zgornjelužiške Naravoslovno-gospodarske čebelarke družbe. S tem želimo napraviti, da bi bil deležen tistih pravic in prednosti, ki jih je po naših pravilih lahko deležen pravi član. Obenem trdno upamo, da bo z nadaljnimi poizkusi in dognanji obogatil ta del gospodarske znanosti ter z nasveti in dejanji z veseljem pomagal podpirati ta naš glavni smoter. Listinsko potrjeno in podpisano s podpisom direktorja, starešine in njegovega tajnika ter podkrepjeno z vtisnjenim pečatom. Narejeno v Kleinbautzenu 5. junija, v letu odrešenja 1772 (A[nn]o R[ecuperatae] S[alutis] MDCCLXXII). Johann Rudolph August de Rodewitz [Mesto pečata] Adam Gottlob Schirach p[astor], tajnik družbe, član Cesarske akademije naravoslovcev, ruske Cesarske ekonomske [akademije] v Sankt Peterbur-

Foto: Janez Gregori

Listina čebelarke družbe v Zgornji Lužici za Petra Pavla Glavarja z dne 5. 6. 1772. Arhiv Glavarjevega beneficija, fascikel 1/26, Komenda.

gu, Kraljeve velikob[ritanske] akademije znanosti v Göttingenu, Holandske [akademije] v Haarlemu, Saške [akademije] umetnosti, znanosti in ekonomije v Leipzigu, Ekonomske [družbe] v Altöttingu, Čebelarske (Melittur[orum]) [družbe] Frankonije itd.

Opis pečata

Pečat ima na obodu latinski krožni zapis: * SPLENDEnte NUMINE * SIG[ILLUM] SOC[IIETATIS] MELITTUR[GORUM]

Pečat na listini čebelarke družbe v Zgornji Lužici za Petra Pavla Glavarja z dne 5. 6. 1772. Arhiv Glavarjevega beneficija, fascikel 1/26, Komenda.

Foto: Andrej Šalehar, oblikovanje Adolf Pen

LUS[ATIAE] S[UPERIORIS]/* V Božjem sijaju * Pečat Čebelarske družbe Zgornja Lužica. V sredini je zgoraj simbol Svete trojice v trikotu, iz katerega sevajo žarki, odtod izraz V Božjem sijaju, in ga obdajajo oblaki. Iz njih segata dve, med seboj sklenjeni roki, ki ponazarjata pod črto zapisano geslo družbe VIRIBUS UNITIS/Z združenimi močmi. V sredini nad geslom je polje z mizico in čebeljim panjem – košem, ki ga obdajajo rože in obletavajo čebele.

Obrazložitev imenovanja Petra Pavla Glavarja

Imenovanje Petra Pavla Glavarja za častnega člana naravoslovnega razreda čebelarske družbe v Zgornji Lužici je povezano s strokovno oceno, ki jo je na prošnjo Kranjske kmetijske družbe napisal Peter Pavel Glavar o zapisu o opazovanjih prahe matice s

troti v zraku, ki ga je pripravil Anton Humel, mestni kirurg iz Ljubljane. Kranjska kmetijska družba je Humlov zapis skupaj z ocenama Petra Pavla Glavarja in Mateja Furlana poslala v objavo na čebelarsko družbo v Zgornji Lužici. Ta je prvo obvestilo o prahi matice s troti v zraku objavila že leta 1772, kjer sta omenjena tudi oba ocenjevalca, naslednje leto pa celoten Humlov opis opazovanj prahe matice s troti v zraku. Objava je bila v času, ko se je še ugibalo o načinu oprahitve matice, veliko presenečenje za svetovno čebelarsko strokovno javnost. Ni pa bila presenečenje za gorenjske čebelarje, ker so to spoznali že davno pred tem. **Praha matice s troti v zraku je izvorno slovensko odkritje, o katerem je še pred Humlom kot prvi na svetu pisal Scopoli (1763), in kar nekaj desetletij je trajalo, da je bilo v svetu tudi priznano.**

Viri:

- Baraga, F. (1998): Arhiv Glavarjevega beneficija. V: *Acta ecclesiastica Sloveniae* 20, str. 97–194.
- Humel, A. (1773): Physische Erfahrung, dass der Weysel wirklich von den Drohnen ausser den Bienenstock befruchtet werde. Str. 64–71. V: *Gemeinnützige Arbeiten der Churfürstl. Sächsis. Bienengesellschaft in Oberlausitz: die Physik und Oeconomie der Bienen betreffend, nebst andern dahin einschlagenden natürlichen Dingen*. Erster Band. Berlin in Leipzig, 451 strani.
- Humel, A. (1772): Physische – folgende Zugänge erhalten. VI, str. 3–4. V: *Geschichte der Churfürstl. Sächs. Bienengesellschaft in Oberlausitz betreffende Sachen: nach dem Hauptconvente*. Leipzig, 7. fortgesetzte Anzeige, 16 strani.
- Scopoli, G. A. (1763): *Apis mellifica*. Str. 303–304. V: *Entomologia Carniolica: exhibens insecta Carnioliae indigena et distributa in ordines, genera, species, varietates, methodo Linnaeana*. Vindobonae, 420 strani.